

მკითხველს ვთავაზობთ აგვისტოს ომთან
დაკავშირებით ევრაზიის ინსტიტუტის
სპეციალისტების გამოკვლევას, რომელიც
შარშან, 2013 წელს მომზადდა.

მას გარკვეული სიცხადე შეაქვს ამ უმნიშვნელოვანესი და
ტრაგიკული მოვლენის მთელ რიგ საკვანძო საკითხებში.
ამიტომ საჭიროდ მივიჩნიეთ მისი გამოქვეყნება.
“სამი საუნჯის” რედაქცია.

აგვისტოს ომი პასუხები მთავარ კითხვებზე ხუთი წლის შემდეგ

წინასიტყვაობა

როდესაც 2008 წლის აგვისტოში მომხდარ მოვლენებზე ჩამოვარდება საუბარი, ხშირად გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ არ აქვს მნიშვნელობა, თუ რომელმა მხარემ დაიწყო საომარი მოქმედებები 8 აგვისტოს, ან შემოვიდა თუ არა რუსეთის ჯარი საქართველოს ტერიტორიაზე ჯერ კიდევ 7 აგვისტოს. ამგვარი პოზიციის დამცველები აცხადებენ, რომ თითქოს ომი რუსეთსა და საქართველოს შორის „200 წელია მიმდინარეობს“ (იგულისხმება პერიოდი ქართლ-კახეთის რუსეთთან შეერთების დროიდან).

სინამდვილეში, სააკაშვილის რეჟიმი ჯერ კიდევ აგვისტოს ომამდე დიდი ხნით ადრე შეგნებულად დაბრუნდა რუსეთთან ურთიერთობებს. როგორც მკითხველი დაინახავს, ეს ხდებოდა შეგნებულად და ამით მზადდებოდა სიტუაცია, რომ საომარი მოქმედებები გარდაუვალი გამხდარიყო. სააკაშვილის მიერ ქართულ-რუსული ურთიერთობების დაძაბვა იქამდე დაიწყო, ვიდრე ის პრეზიდენტად

მოეგლინებოდა საქართველოს. ჩვენ მიერ გამოცემულ ბროშურაში „რუსეთი და საქართველო: რა ხდება“ (2010 წ.) შეტანილია ცნობილი პუბლიცისტის, თემურ მირიანაშვილის მონაწილე 1997 წელს რუსეთის სამთავრობო დელეგაციის ვიზიტის შესახებ, რომლის ჩაშლასაც სააკაშვილი შეეცადა¹.

ე.წ. ვარდების რევოლუციის შემდეგ კი „ნაცმოძრაობის“ რეჟიმის პროვოკაციულმა გამოხტომებმა რუსეთის და მისი ხელმძღვანელობის მიმართ პიკს მიაღწია. ზემოთ ნახსენებ ბროშურაში მოტანილია ასევე ფაქტები, თუ როგორ ლანძღავდნენ, მასხრად იგდებდნენ და დასცინოდნენ პირადად პუტინს და სხვა რუს მაღალჩინოსნებს სააკაშვილი, მისი მთავრობის წევრები თუ ოფიციალურ წრეებთან დაახლოებული ე.წ. ექსპერტები. ისინი შეურაცხყოფას აყენებდნენ რუს ხალხს. მაგალითად, იმხანად ეკონომიკის მინისტრად დანიშნული ი. ოქრუაშვილი აცხადებდა, რომ რუსეთში „ფეკალური მასაც“ რომ შევიტანოთ, რუსები მაინც დალევენო².

ასევე ხელოვნურად ძაბავდა ქართულ-რუსულ ურთიერთობებს სააკაშვილის რეჟიმის ქმედებები. მაგალითად, ე.წ. რუსი ჯაშუშების დაკავების დროს, მათ დემონსტრაციულად დაატარებდნენ ქალაქის ქუჩებში, ქალი-პოლიციელების „ბადრაგის“ ქვეშ, რითაც ვითომ ნიშნს უგებდნენ რუსეთს: ნახეთ, როგორი „ცივილიზებული“ და „ევროპული“ სახელმწიფოს შექმნა მოვახერხეთ ჩვენ, „ნაცებმა“, ორიოდ წელიწადში, თქვენ კი ისევ „ველურ რუსებად“ დარჩით. ამავე დროს, ცდილობდნენ რუსი ოფიცრების მორალურად დამცირებას.

მსგავსი გამოხტომები სააკაშვილის რეჟიმის მხრიდან მრავლად იყო, რასაც რუსეთი უპასუხოდ არ ტოვებდა. ამას კი, თავის მხრივ, ლანძღვის და კრულვის მორიგი ნიაღვარი მოსდევდა სააკაშვილის და მისი „თანამებრძოლების“ მხრიდან. ამგვარად იქმნებოდა ჩაკეტილი წრე, რომელიც სულ უფრო ძაბავდა რუსულ-ქართულ ურთიერთობებს.

ეს ყველაფერი დასრულდა 2008 წლის 7 აგვისტოს საღამოთი, როცა, სააკაშვილის ბრძანებით, ქართული არმიის არტილერიამ მასირებული ცეცხლი გახსნა ცხინვალის და ოსური სოფლების

¹ „რუსეთი და საქართველო: რა ხდება“, ევრაზიის ინსტიტუტის გამოცემა, თბ., 2010, გვ. 14-16. ვებ-გვერდი: <http://geurasia.org/wp-content/uploads/2010/02/ruseTi-da-saqarTvelo-broshurisatvis-FULL-VERSION1.pdf>

² „МИД РФ в представлении послу Грузии особо отметил «фекальные массы» министра обороны Окруашивили“ (26/04/2006)- <http://newsru.com/russia/26apr2006/vino.html>

მიმართულებით. დაიწყო აქტიური საომარი მოქმედებები, რომლებიც რამდენიმე დღე გაგრძელდა და დამთავრდა საქართველოს სამხედრო ფორმირებების სრული გამოდევნით როგორც ცხინვალის რეგიონის, ასევე აფხაზეთის ტერიტორიიდან.

თუმცა, ამის შემდეგაც სააკაშვილის რეჟიმი განაგრძობდა პროვოკაციულ ქმედებებს. კერძოდ, პირადად სააკაშვილმა უარი განაცხადა სარკოზი-მედვედევის შეთანხმების ტექსტში ცხინვალის რეგიონის და აფხაზეთის სტატუსის შესახებ მოლაპარაკებების გამართვის შეტანაზე. ამავე დროს, იმუქრობდა რუსეთის გამოცხადებით ოკუპანტად და „პარტიზანული ომის“ დაწყებით. რუსეთის ხელისუფლებამ აფხაზეთისა და „სამხრეთ ოსეთის“ დამოუკიდებლობის აღიარების შესახებ გადაწყვეტილება სწორედ ამ პირობებში მიიღო.

იმისთვის, რომ აღვადგინოთ მოვლენათა ქრონოლოგია და გავარკვეთ მათ მამოძრავებელ მიზეზებში, თანმიმდევრობით უნდა განვიხილოთ მთავარი კითხვები და შევეცადოთ, მათ დასაბუთებული პასუხები გავცეთ.

შეკითხვა პირველი: ვინ იყო დაინტერესებული ომის გაჩაღებით?
ამ შეკითხვას რომ ვუპასუხოთ, უნდა გავერკვეთ კიდევ ერთ კარდინალურ საკითხში: **ვინ ისარგებლა აგვისტოს ომის შედეგებით?**

ერთი შეხედვით, ჩანს, რომ ომის შედეგებით ისარგებლა რუსეთმა და „საქართველოს წაართვა მისი ძირძველი ტერიტორიები“. სინამდვილეში, საქმე გაცილებით უფრო რთულად არის.

ისტორიიდან მრავლად ვიცით ფაქტები, რომ ბრძოლის ან თუნდაც ომის მოგება სულაც არ ნიშნავს ავტომატურად პოლიტიკური დივიდენდების მიღებას. რუსეთის არმია გამარჯვებული გამოვიდა აგვისტოს ომიდან, მაგრამ სამხედრო წარმატება გადაფარა პოლიტიკურმა დანაკარგებმა:

ა) რუსეთმა გაიმყარა პოზიციები აფხაზეთში და ე.წ. სამხრეთ ოსეთში, მაგრამ დაკარგა ყველაფერი საქართველოში, მათ შორის დიპლომატიური ურთიერთობების საშუალება. ამავე დროს, გეოსტრატეგიულად საქართველო გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია რუსეთისთვის.

ბ) რუსეთს მკვეთრად გაურთულდა ურთიერთობები დასავლეთთან ამ კონფლიქტის გამო, რაც აშკარად არ შედიოდა ახლადარჩეული პრეზიდენტის დ. მედვედევის გეგმებში.

გ) ეკონომიკურად რუსეთმა ვერაფერი მოიგო, პირიქით, ის იძულებული იყო, ძალზე დიდი საბიუჯეტო სახსრები ჩაედო ცხინვალის აღდგენაში. აფხაზეთი და „სამხრეთ ოსეთი“ ამჟამადაც განაგრძობენ დოტაციების მიღებას სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

კიდევ ერთი ფაქტი: თავად სააკაშვილმა სახალხოდ აღიარა, რომ სწორედ მან, როგორც მარიონეტმა დასავლეთის ხელში, დაიწყო აგვისტოს ომი. მის კუთვნილ ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-თან ინტერვიუში³, მან განაცხადა (თითქმის სიტყვა-სიტყვით ციტირება): „და რა მოიგო რუსეთმა აგვისტოს ომით? სულ ორიოდე სოფელი. დაკარგვით კი ბევრი რამე დაკარგა“.

ამონარიდი გულბათ რეზილადის სტატიიდან, რომელიც გამოქვეყნდა ევრაზიის ინსტიტუტის ვებ-გვერდზე: „სწორედ ამის შესახებ ვწერ და ვსაუბრობ ორდღიანი ომის დასრულების მომენტიდან მოყოლებული. რუსეთს „შეტენეს“ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის აღიარება, რითაც მას ხელ-ფეხი შეუკრეს კავკასიის სამხრეთით — რუსეთის გავლენა ამ ტერიტორიებში ჩაიკეტა. ამის შესახებ ნათქვამია ჟურნალ „ქართული ელიტისადმი“ მიცემულ ვრცელ ინტერვიუში, ხოლო სულ ახლახანს რადიოგადაცემაში „პროვოკატორი“ განვაცხადე, რომ რუსეთის ხელმძღვანელობა აიძულეს, ეცნო ქართული ტერიტორიების დამოუკიდებლობა, რამაც ისტერიული კრუნჩხვები და კონვულსიები გამოიწვია აწ უკვე ჩამოშლილი სააკაშვილის რეჟიმის დაქირავებულ აპოლოგეტებს შორის. ეს იმიტომ, რომ, ცხადია, რუსეთს უბიძგეს აღიარებისკენ ომის საშუალებით, რომელიც გააჩაღეს სააკაშვილის ხელით“⁴.

შპპითხვა მმორმ: სურდა თუ არა რუსეთს აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ დამოუკიდებლობის აღიარება?

2008 წლის თებერვალში ნატო-ს მიერ ოკუპირებულმა კოსოვომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა და დასავლეთის ქვეყნების უმრავლესობამ მყისიერად აღიარა ის. რუსეთი, რომელიც გამოდიოდა საერთაშორისო სამართლის პრინციპებიდან და საღი აზრიდან, გადაჭრით შეეწინააღმდეგა კოსოვოს დამოუკიდებლობას. მაგრამ

³ ნინო შუბლადის საუბროვო გადაცემა „პოზიცია“, 16 აპრილი, 2013 წ.: <http://babajana.co/index.php?newsid=14768>

⁴ „მ. სააკაშვილმა გულბათ რეზილადის ციტირება მოახდინა ანუ ექს-პრეზიდენტის გულწრფელი აღიარება“: <http://geurasia.org/geo/1416/m-saakashvilia-gulbaat-rxiladzis-citireba-moaxdina-anu-eqs-prezidentis-gulcrfeli-agiareba.html>

დასავლეთმა არ შეისმინა რუსეთის პოზიცია. ბევრი პოლიტოლოგი ელოდა, რომ ამის შემდეგ მოსკოვი სიმეტრიულ ზომებს მიიღებდა და აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ დამოუკიდებლობას აღნიშნავდა, რისთვისაც მას მხოლოდ უმნიშვნელო საბაბი სჭირდებოდა. თუმცა მოხდა საპირისპირო რამ — რუსეთი საერთაშორისო სამართლის ერთგული აღმოჩნდა და არ აღიარა კავკასიური რესპუბლიკების დამოუკიდებლობა. აქედან ჩანს, რომ რუსეთი არ იყო დაინტერესებული საქართველოს დანაწევრებით.

გარდა ამისა, რუსეთის საზღვრებთან წარმოიქმნა არაბუნებრივი სიტუაცია: ე.წ. სამხრეთ ოსეთი, რომელიც მთლიანად დამოკიდებულია მასზე ბევრად უფრო დიდ და განვითარებულ ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკაზე, „დამოუკიდებლად“ ითვლება, იმ დროს, როცა ჩრდილოეთ ოსეთი რუსეთის ნაწილს წარმოადგენს. გრძელვადიან პერსპექტივაში ამგვარმა სიტუაციამ შეიძლება ნეგატიური შედეგები იქონიოს რუსეთის ფედერაციული მოწყობის სტაბილურობისთვის.

რუსეთის ინტერესებში არც ის შედის, რომ აფხაზეთმა რეალურად განიმტკიცოს თავისი დამოუკიდებლობა. მიუხედავად იმისა, რომ აფხაზი სეპარატისტები გარეგნულად ინარჩუნებენ რუსეთის მიმართ ერთგულებას, არც ის არის საიდუმლო, რომ აფხაზურ საზოგადოებაში არის უკმაყოფილება ჩრდილოელ მეზობელზე მეტიმეტად დიდი დამოკიდებულების გამო. აფხაზები ცდილობენ კავშირების გაბმას თურქეთთან, სადაც ცხოვრობს მრავალრიცხოვანი აფხაზური დიასპორა, დასავლეთ ევროპის ქვეყნებთან და ა.შ.

თუკი სოხუმი მოახერხებს თანდათანობით შეამციროს რუსეთზე დამოკიდებულება, რისი შანსიც არსებობს, რუსეთისთვის ახალი თავის ტკივილი გაჩნდება კავკასიაში. ძნელი წარმოსადგენია, რომ ეს საფრთხეები რუსეთის ხელმძღვანელობას გათვლილი არ ჰქონოდა თავის დროზე.

შეკითხვა მისამმ: მაშ, რატომ აღიარა რუსეთმა საქართველოს ტერიტორიების დამოუკიდებლობა, თუ ეს გადაწყვეტილება ნეგატიურად აისახებოდა მის პოლიტიკურ ინტერესებსა და ეკონომიკაზე?

რუსეთმა იძულებით გადადგა ეს ნაბიჯი. შექმნილ სიტუაციაში პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მოსაზრებებზე უფრო მაღლა იდგა ის

გარემოება, რომ თუკი რუსეთი ამ ორ რესპუბლიკას დამოუკიდებლად არ სცნობდა, მოსკოვი სიტუაციაზე კონტროლს დაკარგავდა და აღარ დარჩებოდა იურიდიული საფუძველი, ამ ტერიტორიებზე ჯარების დატოვებისა.

გავიხსენოთ რუსეთის პრეზიდენტის, დ. მედვედევის განცხადება 2008 წლის 26 აგვისტოს, როცა მან აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ აღიარების შესახებ გამოაცხადა: განცხადებაში მედვედევმა ხაზი გაუსვა, რომ დამოუკიდებლობის აღიარება მისთვის „მძიმე გადაწყვეტილება“ იყო⁵.

შპკითხვა მმთხმ: ვინ იყო რეალურად დაინტერესებული რუსეთსა და საქართველოს შორის სამხედრო კონფლიქტის გაჩაღებით და რუსეთის მიერ აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის აღიარებით?

პირველ რიგში, სტრატეგიულად ეს ხელსაყრელი იყო ამერიკის შეერთებული შტატებისთვის. მართლაც, თუ დავაკვირდებით, ვნახავთ, რომ აშშ, ჯერჯერობით მაინც, არ გამოხატავს ინტერესს აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის მიმართ. ამავე დროს, ამერიკელთა ინტერესი საქართველოს დანარჩენი ტერიტორიის მიმართ აშკარაა. ეს ტერიტორია, წითელი ხიდიდან ფოთის და ბათუმის პორტებამდე, ხელსაყრელი სატრანზიტო „დერეფანია“. აფხაზებს და ოსებს არ შეუძლიათ და არც სურთ ხელი შეუშალონ ამ „დერეფნის“ ფუნქციონირებას, სამაგიეროდ, „დერეფნად“ გადაქცეული საქართველო ამერიკის ერთგულ ვასალად იქცა.

საქართველოს რომ ჰქონოდა დაბალანსებული ურთიერთობები რუსეთთან, მაშინ აქ არ იქნებოდა ტოტალური ამერიკული გავლენა, და არც სააკაშვილის რეჟიმი იარსებებდა. უფრო მეტიც, ქვეყანას გაუჩნდებოდა გაერთიანების ბევრად უკეთესი პერსპექტივა.

სწორედ ამიტომ, ამერიკელებმა, სააკაშვილის რეჟიმის ხელით, ამგვარი პროვოკაცია მოუწყვეს რუსეთს და, ფაქტობრივად, აიძულეს ის, რომ მიეღო მისთვის ნაკლებად მომგებიანი გადაწყვეტილება. რუსეთს „მიაჩნეს“ აფხაზეთი და „სამხრეთ ოსეთი“, როგორც „დამოუკიდებელი“ სახელმწიფოები, პარალელურად კი ლამის სა-

⁵ „...я подписал указы о признании Российской Федерацией независимости Южной Осетии и независимости Абхазии. Россия призывает другие государства последовать её примеру. Это нелёгкий выбор, но это единственная возможность сохранить жизни людей”. — Заявление Президента Российской Федерации Дмитрия Медведева (26/08/2008): <http://archive.kremlin.ru/text/appears/2008/08/205744.shtml>

ბოლოოდ გააფუჭეს ურთიერთობები რუსეთსა და საქართველოს შორის.

გავიხსენოთ ასევე, რა ხდებოდა აშშ-ში 2008 წლის ზაფხულში. ამ დროს იქ მიმდინარეობდა დაძაბული ბრძოლა პრეზიდენტის პოსტისთვის. რესპუბლიკურ პარტიას წარმოადგენდა სენატორი ჯონ მაკკეინი, რომელიც ასევე ცნობილია თავისი მჭიდრო კონტაქტებით სააკაშვილთან და მისი მფარველობით. მაკკეინი აშკარად ჩამორჩებოდა რეიტინგით დემოკრატთა კანდიდატს — ბარაკ ობამას.

საქართველოში ომის დაწყების შემდეგ, აშშ-ს საარჩევნო კამპანიაში აქცენტებმა გარკვეული პერიოდით გადაინაცვლა საგარეო პოლიტიკის სფეროში. მაკკეინის გუნდმა ეს თემა გადააქცია დებატების მთავარ თემად და რუსეთისგან მტრის ხატის შექმნა დაიწყო. მაკკეინის რეიტინგი სწრაფად დაეწია ობამას რეიტინგს⁶ და ვინ იცის, ვინ გაიმარჯვებდა ამ არჩევნებში, რომ არა იმავე წლის შემოდგომაზე დაწყებული მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი.

კრიზისმა მძიმე დარტყმა მიაყენა ბუშის ადმინისტრაციისა და რესპუბლიკელთა რეპუტაციას, რომლის წარმომადგენელი იყო მაკკეინი. ამის შემდეგ ობამას პოზიციები ისევ გაძლიერდა. ამიტომ ცხადია, რომ აშშ-ის რესპუბლიკური ადმინისტრაცია დაინტერესებული იყო ამ ომის გაჩაღებით, როგორც ამერიკელი ამომრჩევლის ყურადღების გადატანის საშუალებით ეკონომიკური პრობლემებიდან.

მხოლოდ სრულიად გაუთვითცნობიერებელი ადამიანი თუ დაიწყებს კამათს იმაზე, რომ ბუშის ადმინისტრაციას აბსოლუტური გავლენა ჰქონდა სააკაშვილზე და მის გარემოცვაზე. პროამერიკელი „გრანტიჭამიების“ და დაქირავებულების ლუდლუდი იმის შესახებ, რომ თითქოს ამერიკელები „აფრთხილებდნენ“ სააკაშვილს, არ დაეწყო ომი, სრული ტყუილია. პირიქით, კულუარული მოლაპარაკებები (გავიხსენოთ, მაგალითად, კონდოლიზა რაისის

⁶ შტრ.: “В Америке практически все выгоды от грузинского вторжения в Южную Осетию достались республиканцам. Об этом наглядно говорит предвыборный рейтинг Маккейна. Если в начале августа он отставал от Обамы на 7%, то с началом грузино-югоосетинского конфликта его рейтинг начал стремительно расти и к 23 августа сравнялся с рейтингом Обамы – 47%. Правда, дальше дело не пошло: война закончилась, американцы поняли, что «продолжения банкета» не последует, и рейтинг Маккейна сразу начал сдуваться: по состоянию на 1 сентября Обама снова ушел в отрыв – его рейтинг достиг 50%, тогда как рейтинг Маккейна снизился до 42%”. – cit.: Юрий Баранчик: “Большая война, которая принесет победу Маккейну” (16/09/2008) – http://ruskline.ru/monitoring_smi/2008/09/16/bolshaya_vojna_kotoraya_prineset_pobedu_makkejnu/

ვიზიტი საქართველოში ომამდე ცოტა ხნით ადრე) ამერიკის წამქეზებლურ როლზე მიუთითებენ. სააკაშვილი, შესაძლოა, ფსიქოპათია, მაგრამ შეურაცხადი ნამდვილად არ არის და ვერ წავიდოდა რუსეთთან ომზე, ამერიკის ნების საწინააღმდეგოდ. ეს დამლუპველი იქნებოდა პირადად მისთვის.

შპკითხვა მესამე: ვინ დაიწყო ომი?

თუმცა, ხანდახან ისეც ხდება, რომ დიდ პოლიტიკაზე, მათ შორის ომზე, გავლენას ახდენს შემთხვევითობა. სახელმწიფო მოღვაწეები გადაწყვეტილებებს ყოველთვის როდი იღებენ რაციონალურად და პასუხისმგებლობის გრძნობით. მაგალითად, ამერიკის ყოფილი პრეზიდენტი ჯორჯ ბუში აცხადებდა, რომ ერაყში შეჭრა მას „დემერტმა უკარნახა“. მაშ, იქნებ აგვისტოს ომი მართლაც რუსეთმა დაიწყო, თავისივე ინტერესების საპირისპიროდ?

თუკი აქამდე ძირითადად თეორიული არგუმენტებით შემოვიფარგლეთ, ახლა ფაქტებიც განვიხილოთ. ფაქტები კი მრავალსმეტყველია.

საქართველოს იმდროინდელი ხელისუფლების მიერ სრულად კონტროლირებადი ტელეკომპანიის, „რუსთავი 2“-ის ეთერში, 2008 წლის 7 აგვისტოს, დაახლოებით 23 საათსა და 30 წუთზე, გადაიკა ცხინვალის რეგიონში ქართული სამშვიდობო ძალების სარდლის, გენერალ მამუკა ყურაშვილის განცხადება, რომელშიც ის აცხადებდა, რომ საქართველოს ხელისუფლებამ დაიწყო „კონსტიტუციური წესრიგის აღდგენა“ რეგიონში.

იმავე ტელევიზიის კადრებში ჩანდა, თუ როგორ ისროდნენ ზალპური ცეცხლის სარაკეტო დანადგარები ცხინვალის მიმართულებით. მოგვიანებით, აგვისტოს მოვლენათა შემსწავლელი დროებითი საპარლამენტო კომისიის სხდომაზე, გენერალი ყურაშვილი შეეცადა იმპულსურობით აეხსნა საკუთარი განცხადება და ამტკიცებდა, რომ ის არ ყოფილა შეთანხმებული ქვეყნის ხელმძღვანელობასთან, თუმცა ეს დაგვიანებული თავის მართლება ნაკლებად დამაჯერებლად გამოიყურება.

პრეზიდენტ სააკაშვილის სატელევიზიო გამოსვლებში 2008 წლის 7 და 8 აგვისტოს, არაფერი იყო ნათქვამი რუსეთის ჯარის ყოფნის შესახებ ცხინვალის რეგიონის ტერიტორიაზე; უფრო მეტიც, სააკაშვილი აცხადებდა, რომ ქართული ჯარი სრულად აკონ-

ტროლებდა „სამხრეთ ოსეთის“ მთელ ტერიტორიას, გარდა დაბა ჯავისა. იმავეს იმეორებდნენ ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლები — სახელმწიფო მინისტრი თ. იაკობაშვილი, განათლების მინისტრი კ. ლომაია, შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე ე. ზღულაძე და ა.შ. არც ერთ მათგანს სიტყვა არ დაუძრავს რუსეთის ჯარის შესახებ 2008 წლის 9 აგვისტომდე.

დადასტურებული ფაქტია, რომ 2008 წლის 8 აგვისტოს დამით, მოხდა შეიარაღებული შეტაკება ქართულ სამხედრო ფორმირებებსა და რუს სამშვიდობო ძალთა ბატალიონს შორის. დაიღუპა სამშვიდობო ბატალიონის რამდენიმე რუსი ოფიცერი და ჯარისკაცი⁷. არანაირი დახმარება რუსეთის არმიის ნაწილებისგან იმ დროს სამშვიდობო ძალთა ბატალიონს არც იმ დამით და არც მომდევნო დღეს არ მიუღია, რადგან რუსული ნაწილები ცხინვალში და მის მისადგომებთან ჯერ კიდევ არ იმყოფებოდნენ.

ცნობილია, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებს გააჩნიათ სატელიტური თვალთვალის საშუალებები, რომლებსაც შეეძლოთ დაეფიქსირებინათ რუსული ჯავშანტექნიკის და ჯარის ნაწილების შემოსვლა საქართველოს ტერიტორიაზე 2008 წლის 7 აგვისტომდე. თუმცა დღემდე არ ყოფილა წარმოდგენილი შეერთებული შტატების მხრიდან ამგვარი ფაქტის დამადასტურებელი მასალა, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ ეს მასალა არ არსებობს.

შედარებით მიუკერძოებელმა და ნეიტრალურმა, ე.წ. ტალი-ავინის კომისიამ გამოაქვეყნა დასკვნა, რომელშიც ნათლად არის ასახული, რომ საბრძოლო მოქმედებები 2008 წლის 7 აგვისტოს დაიწყო ქართულმა მხარემ. აი, რამდენიმე ფრაგმენტი ხსენებული კომისიის მოხსენებიდან⁸:

„2008 წლის 7-დან 8 აგვისტოს დამეს ქართულმა არტილერიამ ქალაქ ცხინვალზე განუწყვეტელი საარტილერიო შეტევა მიიტანა. ხდებოდა ქართული შეიარაღებული ძალების სხვა გადაადგილებებიც ცხინვალისა და მისი მიმდებარე ტერიტორიების მიმართულებით. მალე ბრძოლაში რუსეთის, სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის სამხედრო ნაწილები და შეიარაღებული ქვედანაყოფები ჩაერთნენ.

⁷ “Опубликован список миротворцев, погибших в Южной Осетии” (12/08/2008): <http://top.rbc.ru/society/12/08/2008/220297.shtml> . სააკაშვილის რეჟიმის ვერაგული თავდასხმის შედეგად, რუსებს, სულ მცირე, 15 სამშვიდობო მისიაში მონაწილე ჯარისკაცი დაუხოცეს.

⁸ Международная независимая Комиссия по установлению фактов по конфликту в Грузии – отчет (сентябрь 2009 г.). სრული ტექსტის ნახვა შეიძლება შემდეგ ბმულზე: http://www.wiz-aut.narod.ru/sources/L078_IFMCG_vol_1_RUS.pdf

თუმცა, საქართველოს იერიში სამხრეთ ოსეთის მიმართულებით მალევე შეჩერდა. კონტრშეტევის შედეგად, რომელიც საპაერო დარტყმებითა და შავი ზღვის ფლოტის ქვედანაყოფების მონაწილეობით განხორციელდა, რუსეთის შეიარაღებული ძალები ღრმად შეიჭრნენ საქართველოს ტერიტორიაზე, გადაკეტეს ქვეყნის ძირითადი აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალი, მიაღწიეს ფოთის პორტამდე და თბილისის, საქართველოს დედაქალაქის მახლობლად გაჩერდნენ“.

„ქართული შეიარაღებული ძალების მიერ ცხინვალის საარტილერიო დაბომბვით 2008 წლის 7-დან 8 აგვისტოს ღამეს დაიწყო ფართომასშტაბიანი შეიარაღებული კონფლიქტი საქართველოში. თუმცა, ეს იყო დიდი ხნის განმავლობაში მზარდი დაძაბულობების, პროვოკაციებისა და ინციდენტების კულმინაცია“.⁹

გაზეთ „ნიუ-იორკ ტაიმსში“ 2008 წლის 6 ნოემბერს გამოქვეყნდა ცხინვალის რეგიონის კონფლიქტის ზონაში მომუშავე დამოუკიდებელი სამხედრო დამკვირვებლების მოხსენების შესახებ ინფორმაცია, რომელიც ეჭვქვეშ აყენებს ქართული მხარის ვერსიას ომის დაწყების შესახებ¹⁰. მოხსენებებში ნათქვამია, რომ საქართველოს გამოუცდელმა სამხედრო ფორმირებებმა მასიური საარტილერიო და სარაკეტო ცეცხლი გაუხსნეს ე.წ. სამხრეთ ოსეთის დედაქალაქ ცხინვალს 2008 წლის 7 აგვისტოს, რითაც საფრთხის ქვეშ დააყენეს მშვიდობიანი მოსახლეობა, რუსი სამშვიდობოები და უიარაღო დამკვირვებლები.

საერთაშორისო დამკვირვებლები ასევე წერენ ამ მოხსენებებში, რომ მათ ვერ შეძლეს დაედასტურებინათ ქართული მხარის განცხადებები იმის შესახებ, რომ ქართული სოფლები იბომბებოდა იმ საღამოს, რაც თბილისის ერთ-ერთი არგუმენტი იყო.

ყველა ეს ზემოთ მოყვანილი და კიდევ სხვა ფაქტები მიუთითებს იმაზე, რომ 2008 წლის 7 აგვისტოს საღამოსთვის, „სამხრეთ ოსეთის“ ტერიტორიაზე არ იმყოფებოდა რუსეთის შეიარაღებული ძალების რამდენადმე მნიშვნელოვანი კონტინგენტი და რომ საქართველოს ხელისუფლებამ მოახდინა სამხედრო ფორმირებების დიდი კონცენტრაცია ცხინვალის მისადგომებთან. ამ ნაწილებმა 7 აგვისტოს ღამის 23.30 წუთზე და 8 აგვისტოს ღამით, განახორციე-

⁹ იხ. მოხსენების გვ. 10-11.

¹⁰ “Georgia Claims on Russia War Called Into Question” – NYT: http://www.nytimes.com/2008/11/07/world/europe/07georgia.html?_r=2&oref=slogin&

ლეს მასიური იერიშები ოსური ფორმირებების წინააღმდეგ, დროებით დაიკავეს ქალაქ ცხინვალის ნაწილი და მის ირგვლივ მდებარე სოფლების უმრავლესობა, წაიწიეს დაბა ჯავის მიმართულებით, რის შემდეგაც დაიწყო რუსეთის საჯარისო ნაწილების შემოსვლა რეგიონის ტერიტორიაზე, რომლებმაც წამოიწყეს კონტრშეტევა და რამდენიმე დღის ბრძოლების შემდეგ, განდევნეს ქართული სამხედრო ქვედანაყოფები „სამხრეთ ოსეთის“ ტერიტორიიდან.

შეკითხვა მემკვსე: ითხოვს თუ არა რუსეთი საქართველოსგან აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის დამოუკიდებლობის აღიარებას?

რუსეთსა და საქართველოს შორის დიალოგის და მათი დაახლოების მოწინააღმდეგეები ცრუობენ, თითქოს რუსეთის ფედერაცია საქართველოსგან მოითხოვს აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობის აღიარებას, ანუ, მათი ლოგიკით, ქართულ-რუსული დაახლოება გამოიწვევს უზარმაზარ მსხვერპლს ქართული მხრიდან — საკუთარი ტერიტორიების აღიარებას „დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად“. ეს ტყუილია და პროვოკაცია, ოფიციალურ მოსკოვს ასეთი რამე არასოდეს მოუთხოვია.

რუსეთის ფედერაციის პრემიერ-მინისტრ დიმიტრი მედვედევის განცხადება, რომელიც მან საქართველოსთან დაკავშირებით გაზეთ „კომერსანტში“ გააკეთა, მთლად სწორად არ აღიქმება ქართული მასმედიისა და ქართველი პოლიტიკოსების მიერ. მედვედევმა თქვა: „რუსეთი ყოველთვის ამბობდა, რომ ჩვენ მზად ვართ საქართველოს ახალ ხელისუფლებასთან დიალოგისათვის. მაგრამ, რა თქმა უნდა, არსებული გეოპოლიტიკური რეალობისა და რუსეთის მიერ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის აღიარების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით“¹¹.

ზოგიერთები საქართველოში, რუსეთის ხელისუფლების ამ პოზიციას მოსკოვის მხრიდან თბილისისადმი წაყენებულ მოთხოვნად ასაღებენ, რომლის მიხედვით თითქოს უნდა ვადიაროთ და საბოლოოდ შევეგუოთ საქართველოსთვის კანონიერად კუთვნილი, ისტორიული მიწების დაკარგვას.

მაგრამ ეს ასე არ არის. სიტყვები „არსებული გეოპოლიტიკური რეალობისა და რუსეთის მიერ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის

¹¹ Интервью Д.Медведева газете «Коммерсант» - 29.11.2012: <http://www.kommersant.ru/doc/2078024>

ადიარების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით“ ნიშნავს მხოლოდ იმას, რომ საქართველომ რუსეთთან ურთიერთობების აღდგენის წინაპირობად არ უნდა დააყენოს ტერიტორიული საკითხი. რუსეთი არ არის მზად და არ შეუძლია, განიხილოს ეს საკითხი, მაგრამ არავითარ მოთხოვნებს, რომ საქართველომ უნდა აღიაროს საკუთარივე ტერიტორიები „დამოუკიდებლად“, იგი არ აყენებს. გავიმეორებთ: ეს არის რუსული სახელმწიფოს ოფიციალური პოზიცია, იგი არ უნდა გავაიგივოთ ზოგიერთი რუსი პოლიტიკური მიმომხილველისა და აფხაზებისა და ოსების ლობისტების პოზიციასთან.

მართლაც, საქართველომ მოსკოვთან დიალოგი ჰუმანიტარულ, კულტურულ, და რა თქმა უნდა, ეკონომიკურ საკითხებზე უნდა დაიწყო, ხოლო ტერიტორიული მთლიანობის ურთულესი პრობლემის მოგვარება უკეთეს დრომდე გადადოს.

რუსეთის პრეზიდენტის ვლადიმერ პუტინის განცხადება, საქართველოს ახალი ხელისუფლების ქვეყნის სათავეში მოსვლიდან ცოტა ხნის შემდეგ, იმედისმომცემია. პრეზიდენტი უაღრესად გულახდილი იყო — სიტყვები, ლოგიკა, სახის მიმიკა, ჟესტიკულაცია — ბუკვალურად ყველაფერი ამაზე მეტყველებს. პუტინი რეალისტია. პრობლემა ცხადია: სააკაშვილმა და მისმა მფარველმა პროვოკატორებმა ეს ურთიერთობა, ისევე როგორც აფხაზებთან და ოსებთან დარეგულირება, ჩიხში შეიყვანეს. რუსეთს არ შეუძლია, უკან წაიღოს ამ რესპუბლიკების აღიარება, და პუტინმა კიდევ ერთხელ მიანიშნა, რომ რუსეთი ამით უფრო ბედნიერი არ გამხდარა, ხოლო საქართველოს არ შეუძლია მათი აღიარება — პუტინს ესეც ესმის¹². მაღლობა რუსეთის პრეზიდენტს პატიოსნებისა და გულახდილობისთვის. მისი სიტყვები კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმას, რაზეც საქართველოში ჩვენ, ევრაზიის ინსტიტუტის წარმომადგენლები, იძულებულნი ვართ, ლამის ვიყვიროთ, მაგრამ ვერ გადავფარავთ ელექტრონული მასმედიის ხმას: საქართველოს შიგნით მოქმედი საინფორმაციო ტერორისტების მიერ გავრცელებული რუსეთის ლიდერების სიტყვების ინტერპრეტაციის საწინააღმდეგოდ, რუსეთი არ ითხოვს საქართველოსგან აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის აღიარებას კეთილმეზობლობის აღდგენის სანაცვლოდ!

რუსეთის ხელისუფლებისა და ხალხის კეთილი დამოკიდებულებ-

¹² იხ. ვლ. პუტინის დიდი ბრიფინგი, 2012 წლის 20 დეკემბერი. ვიდეო: <http://www.newsru.com/data/video/14549.html>

ბა საქართველოს მიმართ არ იცვლება. საჭიროა დაახლოების გზების ძიება, იმ საკითხების აქცენტირება, რომლებიც აახლოებს, და არა აშორებს ორ ისტორიულად ძალზე ახლობელ, სულიერად მონათესავე ხალხებს (ეს ფორმულირებაც პრეზიდენტის განცხადებას ეფუძნება).

იმ დღეს ჩვენ ვიხილეთ და მოვუსმინეთ იდეალურ პუტინს, რომელთანაც შესაძლებელი და აუცილებელია მოლაპარაკება, რომელიც არ არის საქართველოს მტერი, და პირიქით, შეიძლება, გახდეს მეგობარი.

პუტინის პრეს-კონფერენციაზე ასევე წამოწეულ იქნა ქართულ-რუსული ურთიერთობების თემა. პუტინმა განაცხადა, რომ „რუსეთი მხარს უჭერს საქართველოსთან ურთიერთობების ნორმალიზაციას, მაგრამ არ შეუძლია თავისი გადაწყვეტილების გაუქმება (იგულისხმება აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ დამოუკიდებლობის ცნობა — შენიშვ.). ამის გამო ორ ქვეყანას შორის დიალოგი კიდევ დიდხანს არ იქნება, აღნიშნა „რუსეთის ხმასთან“ ინტერვიუში პოლიტიკური კონიუნქტურის ცენტრის ექსპერტმა ევგენია ვოიკომ. ამავე დროს, ექსპერტმა ხაზი გაუსვა იმას, რომ რუსეთი დიდი ბაზარია ქართული პროდუქციისთვის, მათ შორის ღვინოების და სასოფლო-სამეურნეო ნაწარმისთვის. „ახლა კოზირები მოსკოვს აქვს ხელთ, იმიტომ რომ მას მაინცდამაინც არ სჭირდება ამგვარი კავშირების დამყარება საქართველოსთან“, — აღნიშნა ექსპერტმა¹³.

თავის მხრივ, სერბი პოლიტოლოგი ჯორჯე ვუკადინოვიჩი აცხადებს, რომ რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობებს ზიანი მიაყენა ოფიციალური თბილისის ავანტიურიზმმა: „რუსეთის და საქართველოს ურთიერთობების ნორმალიზაცია აუცილებელია, ამისთვის არსებობს ეკონომიკური, ისტორიული და პოლიტიკური მიზეზები. შევნიშნავ, რომ ურთიერთობები გაფუჭდა არა მოსკოვის გამო — დამნაშავეა, რბილად რომ ვთქვათ, საქართველოს ყოფილი ხელისუფლების ავანტიურიზმი. სხვა საქმეა, რომ მომხდარი მოვლენების შემდეგ კავშირების აღდგენა ძნელი იქნება“.¹⁴

ამ კავშირების აღდგენა ერთბაშად შეუძლებელია, ამისთვის საჭიროა მოსამზადებელი პერიოდი, მიაჩნია „ევრაზიის ინსტიტუტის“ ხელმძღვანელს, პოლიტიკურ მეცნიერებათა კანდიდატს გულბაათ რცხილაძეს.

¹³ Пресс-конференция Владимира Путина. Мнения экспертов: http://www.minchenko.ru/press/press_2645.html

¹⁴ იქვე.

„ურთიერთობების აღსადგენად საჭიროა მოსამზადებელი პერიოდი, რათა ყველაფერი წინასწარ იქნას განსაზღვრული, — რა ფორმატში გაგრძელდება დიალოგი. ჯერჯერობით ცნობილია, რომ მნიშვნელოვან საკითხებში კვლავ არსებობს შეუთანხმებელი პოზიციები, ძირითადად ეს ეხება ტერიტორიულ საკითხებს. მაგრამ, როგორც ქართული მხარის მიერ ითქვა, ჯერ სხვა საკითხების განხილვაა საჭირო, რადგან ორ ქვეყანას შორის არსებობს შეხების წერტილებიც. ვლადიმერ პუტინი ყოველთვის მხარს უჭერდა საქართველოსთან კეთილმეზობლურ ურთიერთობებს და ყოველთვის პოზიტიურ კონტექსტში მოიხსენიებდა ქართველ ხალხს. ეს ყველაფერი შეიძლება გახდეს შემდგომი დარეგულირებისთვის საჭირო საფუძველი“, — განაცხადა გ. რცხილაძემ.¹⁵

თუმცა ყოფილი ხელისუფლების მომხრე „ექსპერტები“ და ნაციონალების კონტროლის ქვეშ მყოფი მასმედიის საშუალებები ყოველნაირად ცდილობდნენ და ცდილობენ, მოძებნონ პუტინის სიტყვებში ისეთი რამ, რაც მათ სააკაშვილის გამართლების საშუალებას მისცემს. ამისთვის მათ გამოიყენეს რუსეთის პრეზიდენტის განცხადება, რომ ოსური ფორმირებების წვრთნა ხდებოდა რუსეთის არმიის გენშტაბის მიერ.

„ეს საიდუმლო არ არის, რომ გეგმა არსებობდა და მის ფარგლებში ვმოქმედებდით კიდეც. გეგმა შემუშავებული იყო გენშტაბის მიერ 2006 წლის ბოლოს – 2007 წლის დასაწყისში და შეთანხმებული ჩემთან. გეგმის ფარგლებში ჩვენ ვამზადებდით ოს მოხალისეებს“, — განაცხადა ვლადიმერ პუტინმა.¹⁶ სააკაშვილის და მისი მომხრეების აზრით, პუტინის ეს განცხადება „კიდეც ერთხელ ამტკიცებს“, რომ კრემლს 2008 წლის აგვისტომდე დიდი ხნით ადრე გააჩნდა გეგმები, საქართველოს წინააღმდეგ აგრესია განეხორციელებინა და მისი ტერიტორიების ოკუპაცია მოეხდინა.

რა თქმა უნდა, რუსეთის პრეზიდენტის სიტყვების ამგვარ ინტერპრეტაციაში ადვილად იკითხება დემაგოგია, მაგრამ მასმედიის მხრიდან პროპაგანდამ, შესაძლოა, არაერთი მოქალაქე დაარწმუნოს ამგვარი დემაგოგიური გაგების სისწორეში. ამიტომ საჭიროა საქართველოს მოსახლეობას განემარტოს, რომ პუტინი საუბრობდა თავდაცვით გეგმაზე, რომელიც შემუშავებული იყო რუსეთის არმიის გენშტაბის მიერ. მნიშვნელოვანია ყურადღება მივაქციოთ

¹⁵ იქვე.

¹⁶ “Путин рассказал о подготовке южноосетинских ополченцев перед войной с Грузией” – ИНТЕРФАКС, 08.08.2012: <http://www.interfax.ru/russia/259585>

თარიღს, როცა მოხდა გეგმის შემუშავება — 2006 წლის ბოლო — 2007 წლის დასაწყისი.

2004 წლის ზაფხულში სააკაშვილმა უკვე მოახდინა შეტაკებების პროვოცირება ცხინვალის რეგიონში, როცა დაიღვარა ქართველი, ოსი და რუსი სამშვიდობოების, ასევე მშვიდობიანი მოქალაქეების სისხლი. სწორედ ამის შემდეგ იწყება თითქოსდა გამოსწორების გზაზე დამდგარი ქართულ-რუსული ურთიერთობების გაუარესება. ხოლო 2006 წლის შემოდგომაზე სააკაშვილმა კიდევ ერთხელ შეძლო როგორც რუსეთის ხელმძღვანელობის, ასევე მთელი რუსი ხალხის პროვოცირება, როცა არა მხოლოდ დააპატიმრა, არამედ დემონსტრაციულად დაამცირა შპიონაჟში ბრალდებული რუსი სამხედრო სპეციალისტები.

ეს ფაქტი წყალგამყოფი გახდა, მან საბოლოოდ გამოუთხარა ძირი ორმხრივ ურთიერთობებს. როგორც არ უნდა დასუსტებულიყო რუსეთი (თუმცა სააკაშვილის და მისი მომხრეების შეფასებების მიუხედავად, 2006 წლისთვის რუსეთი სულაც არ იყო დასუსტებული, პირიქით, საკმაოდ გაძლიერდა 90-იან წლებთან შედარებით), იქ ყოველთვის ძალზე მწვავედ აღიქვამდნენ თავისი სამხედროების დამცირებას.

ვთქვათ პირდაპირ: რუსეთი ის ქვეყანა არაა, სადაც ოფიცრებს და ჯარისკაცებს პოლიციის განყოფილებაში სცემენ — სწორედ ეს მოხდა საქართველოში ე.წ. „მუხროვანის ამბოხის“ დროს. ფსევდოქართულმა ხელისუფლებამ დაამცირა როგორც კონკრეტული სამხედრო პირები, ასევე მთელი ქართული ჯარი. სამწუხაროდ, საქართველომ მაშინ ეს მოითმინა და გადაყლაპა, ასეთი რამ წარმოუდგენელია რუსეთში. მართალია, პოლიცია რუსეთშიც საკმაოდ კორუმპირებულია, ხოლო ჯარში მრავალი პრობლემაა, მათ შორის ე.წ. დედოფშინა და სხვ., მაგრამ არმია განსაკუთრებული პატივისცემის ობიექტია.

სწორედ ამიტომ, რუსი ოფიცრების დამცირება კრემლმა არ აპატიია „ვარდების რევოლუციის“ ბელადებს. აქედან გამომდინარეობს ამგვარი დამთხვევა — ოფიცრები დააპატიმრეს 2006 წლის შემოდგომაზე, ხოლო ამავე წლის ბოლოს რუსეთის გენშტაბმა დაიწყო გეგმის შემუშავება, რომელიც უნდა დაპირისპირებოდა თბილისის ხელისუფლების გაზრდილ აგრესიულობას. გამოდის, რომ, იმისდა მიუხედავად, თუ რას გეგმავდა რუსეთის გენშტაბი, მთავარი პასუხისმგებლობა მაინც ჩვენს, ქართულ ხელისუფლებას ეკისრება.

2013 წლის მარტში, ევრაზიის ინსტიტუტს დაუკავშირდა ცნობილი ქართველი ჟურნალისტი, ბატონი თენგიზ პაჭკორია, რომელიც, რიგი „ექსპერტებისგან“ განსხვავებით, აფხაზეთს ყურმოკერით არ იცნობს. მით უმეტეს, მას, აფხაზეთიდან დევნილს, ვერავინ დასწამებს, რომ საქართველოს ერთიანობის თემა ვინმეზე ნაკლებად ადარდებს. ბატონმა თენგიზმა მხარდაჭერა გამოხატა ევრაზიის ინსტიტუტის ხელმძღვანელის, გულბაათ რცხილაძის მიერ ტელეკომპანია „იმედის“ ეთერში¹⁷ 8 მარტს გაჟღერებული პოზიციის ძირითადი პოსტულატების მიმართ. კერძოდ, ბატონი თენგიზი აღნიშნავს, რომ საქართველოს 1993 წლის შემოდგომაზე კი არ უნდა მიეცა თანხმობა რუსეთისთვის დსთ-ში შესვლაზე, როდესაც სოხუმი დაეცა და ყველაფერი დამთავრებული იყო, არამედ დროულად, ანუ ამ მოვლენაზე ბევრად ადრე. გარდა ამისა, წარმოუდგენელია აფხაზეთთან ურთიერთობების დარეგულირება რუსეთთან ურთიერთობების მოგვარების გარეშე.

ზუსტად ეს პოზიცია აქვს მრავალგზის გამოხატული ევრაზიის ინსტიტუტს და მის ხელმძღვანელს, წლების მანძილზე. შედარებისათვის გთავაზობთ ბატონი თენგიზ პაჭკორიას მოსაზრებას, რომელიც მან მე-9 არხზე, გადაცემა „ახალკაცის მატრიცა“-ში გამოხატა. კერძოდ, აფხაზეთიდან დევნილი ჟურნალისტის განცხადებით (შესაბამისი მაგალითების მოხმობით), აფხაზეთში დიდ აჟიოტაჟს იწვევს თბილისსა და მოსკოვს შორის ურთიერთობების მოგვარების პერსპექტივა. რა თქმა უნდა, რუსეთი უკან არ წაიღებს აფხაზეთის აღიარებას, მაგრამ გარკვეულ ეტაპზე რუსები უშვებენ იმის შესაძლებლობას, რომ შედგეს მოლაპარაკება ქართველებთან ერთიანი სახელმწიფოებრივი სივრცის შექმნის შესახებ, თუკი აფხაზეთიც თანახმანი იქნებიან. ამგვარი პერსპექტივა აფხაზეთის დიდ ნაწილს დღესდღეობით არ ხიბლავს, თუმცა აფხაზეთში არსებობს ამის საპირისპირო მოსაზრებებიც. მთავარია, არსებობდეს გარკვეული „ჩონჩხი“ რუსულ-ქართული ურთიერთობების დარეგულირების საფუძვლად — განაცხადა თენგიზ პაჭკორიამ.¹⁸

შეკითხვა მშვიდმ: იტყვის თუ არა როდესმე რუსეთი უარს ამ

¹⁷ გადაცემა „ღია ეთერი“, 08.03.2013 - https://www.youtube.com/watch?feature=%20layer_profilepage&v=myNQgy_Pr70

¹⁸ გადაცემის ბმული: იხ. 17-ე წუთიდან 32-ე წუთამდე, ზემოთ მოყვანილი ციტატის მოსაზრებად კი — 30 წთ. 16 წმ. - 31 წთ. 12 წმ. — „ახალკაცის მატრიცა“. <http://www.youtube.com/watch?v=rQ-obvSv-qw&feature=youtu.be&t=17m>

ტერიტორიებზე და ამგვარად, მოხდება თუ არა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა?

ჯერ თავად ჩვენ, ქართველები, უნდა გავერკვეთ იმაში, თუ რა მიზანი გვაქვს. „ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა“ — ეს ის ფრაზაა, რომელიც აშინებს და აუცხოებს ქართველებისგან აფხაზ და ოს ხალხებს, რადგან ეს ტერმინი ომთან ასოცირდება. მათთვის მთავარია, თუ როგორ ცხოვრებას ვთავაზობთ ჩვენ, რამდენად ვუზრუნველყოფთ მათ თავისუფლებას და დავიცავთ მათ უფლებებს. თუ ჩვენ ამ მხრივ უზრუნველყოფას შევძლებთ, რა თქმა უნდა, რუსეთის შუამავლობის პირობებში, მაშინ ამ ხალხების ცნობიერებაში თანდათან შესუსტდება ქართველების მიმართ ნეგატიური დამოკიდებულების სტერეოტიპი და ისინი ერთიან სახელმწიფოში თანაცხოვრების შესაძლებლობაზე იფიქრებენ. ამისკენ მათ უბრალოდ მომავალში შექმნილი გარემოებები უბიძგებს. ახლა ისე ჩანს, რომ ამის წარმოდგენა შეუძლებელია, მაგრამ ისტორიულ რეალობას ქმნიან ადამიანები და მათ მიერ მიღებული პოლიტიკური გადაწყვეტილებები.

იმის შესახებ, თუ როგორ შეიძლება შეიცვალოს არსებული რეალობა, სამსჯელო მასალას გვაძლევს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მეთაურის, კათოლიკოს-პატრიარქის ვიზიტი რუსეთის დედაქალაქში (2013 წლის იანვარი). მოსკოვში ის შეხვდა რუსეთის პატრიარქს, ხოლო შემდეგ ილია II მიიღო რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა.

ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე შეიძლება ითქვას, და ეს თავადაც აღნიშნა უწმიდესმა და უნეტარესმა, რომ ეს იყო ისტორიული ვიზიტი.¹⁹ მთლიანობაში, უკვე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გამოჩნდა სინათლის სხივი რუსულ-ქართულ ურთიერთობებში. როგორც ცნობილია, ორმხრივი ურთიერთობები ფაქტობრივად აღარ არსებობდა წინა ხელისუფლების დროს. ახლა კი, შეიძლება ითქვას, ქართულ-რუსული ურთიერთობები განახლდა და ხელახლა იწყებს განვითარებას. ორ ქვეყანას შორის ახალი ეტაპი დგება.

კათალიკოს-პატრიარქის ვიზიტი იმითაც იყო ისტორიული, რის შესახებაც ილია II-ს განცხადების საფუძველზე შეგვიძლია ვიმსჯელოთ. პატრიარქმა ისაუბრა 2008 წლის აგვისტოს ომის

¹⁹ ილია მეორე: „მოსკოვში ვიზიტი ისტორიული იყო და მას კარგი შედეგები მოჰყვება“ (27/01/2013) - <http://www.ambebi.ge/sazogadoeba/70240-ilia-meore-moskovshi-viziti-istoriuli-iyoda-mas-kargi-shedegebi-mohyveba.html?add=1>

დაწყების მიზეზებზე და განაცხადა, რომ **არც რუსეთი, არც საქართველო არ არიან დამნაშავე ამ ომის დაწყებაში**. მისი თქმით, დამნაშავეები არიან და ომის გამომწვევ მიზეზს წარმოადგენდნენ კონკრეტული პიროვნებები. ეს იყო უმნიშვნელოვანესი მომენტი ამ ვიზიტის დროს. ჩვენი აზრით, ეს განცხადება არის უმნიშვნელოვანესი და მან დააგვირგვინა პატრიარქის ვიზიტი მოსკოვში.

დაწყებული თავად 2008 წლის აგვისტოს ომიდან, ევრაზიის ინსტიტუტი მუდმივად ხაზს უსვამდა, რომ რუსეთს არ დაუწყია ეს ომი, მაგრამ არც საქართველოს დაუწყია იგი. როდესაც ჩვენ და ყოფილი ხელისუფლების სხვა ოპონენტები ვამბობდით, რომ სააკაშვილმა დაიწყო საბრძოლო მოქმედებები, მაშინ ჩვენ გვითქვდნენ იმ ხელისუფლების წარმომადგენლები და დამცველები. მათი აზრით, იმის განცხადება, რომ სააკაშვილმა დაიწყო ომი, უდრიდა იმის აღიარებას, რომ ომი საქართველომ დაიწყო, ეს კი ქვეყნის მტრობას წარმოადგენდა, ხელისუფლების დამცველების თქმით.

თუ იმ ფორმალური პოზიციიდან გამოვალთ, რომ სააკაშვილი საქართველოს პრეზიდენტი იყო, რა თქმა უნდა, ის წარმოადგენდა ქართულ სახელმწიფოს, და მაშინ მართლაც გამოდის, რომ საქართველომ დაიწყო ომი. მაგრამ თუ ჩვენ საქართველოდ მივიჩნევთ არა მის ყოფილ ხელისუფლებას, არამედ ქართველ ხალხს, მაშინ სრული პასუხისმგებლობით შეგვიძლია განვაცხადოთ, რომ ქართველ ხალხს არ დაუწყია ომი რუსეთთან. ქართველ ხალხს არ უნდოდა ეს ომი, არც არასოდეს სდომებია და არც ახლა უნდა. ამის შესახებ არსებობს ჩვენი განცხადებები მას-მედიაში, თუ როგორ იქცეოდა ქართული მოსახლეობა აგვისტოს დღეებში, რუსეთის ჯარის შემოსვლის დროს. ხშირი იყო შემთხვევები, რომ ადგილობრივი მოსახლეობა უმასპინძლდებოდა რუსული ჯარის წარმომადგენლებს, საკმაოდ კარგად ღებულობდნენ მათ, არანაირ პარტიზანულ ომს და დაპირისპირებას ადგილი არ ჰქონია. ჩვენ ისიც აღვნიშნეთ ერთ-ერთ სტატიაში, რომ რუსეთის მაგივრად რომ ყოფილიყო სხვა რომელიმე მეზობელი ქვეყნის ჯარები, მოსახლეობას უფრო სხვა რეაქცია ექნებოდა. ამიტომ, კათოლიკოს-პატრიარქის ეს ბრძნული განცხადება ადასტურებს და ამტკიცებს იმას, რაზეც ვსაუბრობდით უკვე წლების მანძილზე.

შემთხვევითი არ არის, რომ ნაციონალური მოძრაობის ნარჩენები მისი უწმიდესობის განცხადებამ ძალზე გააღიზიანა. ორი მართლმადიდებელი ერის ურთიერთობა, ღვთის მადლით, გრძელდება

და პატრიარქის ისტორიული ვიზიტი ამის მაჩვენებელია.

ასევე უნდა აღინიშნოს რუსეთის პრეზიდენტის ვ. პუტინის ბრძნული პოზიცია, რაც მოწმობს, რომ მას არ განელებია სურვილი საქართველოსთან ურთიერთობების აღდგენის და ქართველ ხალხთან მეგობრობისა. შეიძლება ითქვას, რომ იგი, და მისი სახით მთლიანად რუსეთი, საქართველოს მხარესაა. ის, რომ არსებობს მოუგვარებელი ტერიტორიული პრობლემები, სხვა საკითხია, მაგრამ ახლა მთავარია დალაგდეს ურთიერთობები რუსეთთან. აეწყოს მეგობრობა და თუკი ვინმე მართლა არის საქართველოს მტერი, ეს არის ის, ვისაც არ სურს ამ მეგობრობის აღდგენა. უნდა გვახსოვდეს, რომ საქართველოს მტრებს, პირველ რიგში, საქართველოს მეგობრობისა რუსეთთან ეშინიათ. მათ ვერ სძინავთ მშვიდად, როცა ამ ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობები არის კარგი და ნორმალური.

ახლახან, კათალიკოს-პატრიარქი კიდეც ერთხელ გაემგზავრა რუსეთში და მის ამ ვიზიტს ასევე ერთობ საინტერესო განვითარება მოჰყვა. კერძოდ, რუსეთის პრეზიდენტ პუტინთან საუბრისას, ამ უკანასკნელმა თავად გამოთქვა ინიციატივა, რომ შეიქმნას დოკუმენტი, რომელშიც აისახება აფხაზეთიდან და ცხინვალის რეგიონიდან დევნილი მოსახლეობის პრობლემატიკა. მოსკოვიდან დაბრუნების შემდეგ, ილია II-მ განაცხადა, რომ მას იმედი აქვს პუტინის მიერ სიტყვის შესრულებისა. „სიტყვის კაცი“ უწოდა ვლადიმერ პუტინს პრეზიდენტობის კანდიდატმა ნინო ბურჯანაძემ, რომელმაც აღნიშნა, რომ ეს განცხადება პირველი არ ყოფილა რუსეთის პრეზიდენტის მხრიდან და რომ ანალოგიური შინაარსის „მესიჯები“ ადრეც იყო გამოთქმული მისი მხრიდან.

ეს ნიშნავს იმას, რომ რუსეთის ხელისუფლება არ გამორიცხავს მოვლენათა განვითარების ნებისმიერ ვარიანტს. 2013 წლის 3 აგვისტოს, ტელეკომპანია „Russia Today“-სთვის მიცემულ ინტერვიუში, იგივე პოზიცია დააფიქსირა რუსეთის პრემიერ-მინისტრმა დ. მედვედევმა, რომლის პრეზიდენტობის დროსაც მოხდა აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ აღიარება რუსეთის მიერ. მისი თქმით, „ყველაფერი დამოკიდებულია იმ გადაწყვეტილებებზე, რომლებსაც იღებენ ადამიანები, მათ პოლიტიკურ ნებაზე. სულ ცოტა ხნის წინ ჩვენ ვერ წარმოვიდგენდით, რომ შევძლებდით საბაჟო კავშირის შექმნას და დავიწყებდით ევრაზიის ეკონომიკური კავშირისკენ სვლას. ეს კი სერიოზული ინტეგრაციული გაერთიანებებია, არა მარ-

ტო ეკონომიკური, არამედ პოლიტიკური შედეგებით. ყველაფერი დამოკიდებულია იმ ხალხების ნებაზე, რომლებიც ამ ტერიტორიაზე ცხოვრობენ; ქართველი ხალხის ნებაზე და იმაზე, თუ ვის აირჩევენ თავისი ქვეყნის ხელმძღვანელად. ასევე, აფხაზი და ოსი ხალხების ნებაზე — მათ შეუძლიათ გასცენ ნებისმიერი მანდატი მათი კომპეტენციის ფარგლებში. ჩვენ გვინდა, რომ ამ ხალხებმა მშვიდობიანად იცხოვრონ. თუ როგორი ფორმით აღდგება მათი ურთიერთობები — ეს მათი საქმეა, ჩვენ არ დავიწყებთ ამ პროცესებზე ზეგავლენის მოხდენას. თუმცა, რა თქმა უნდა, დავიცავთ რუსეთის ეროვნულ ინტერესებს²⁰.

ინტერნეტ-გამოცემა „ვზგლიადისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში (4 ოქტომბერი, 2012 წ.) ევრაზიის ინსტიტუტის ხელმძღვანელი გულბაათ რცხილაძე საუბრობს რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობების პერსპექტივებზე²¹:

„ვზგლიადი“: — რამდენად შესაძლებელია მოსკოვის და თბილისის დაახლოება, იმ პირობებში, როცა არც ერთი მხარე არ არის მზად, წავიდეს დათმობებზე აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის სტატუსის ირგვლივ?

გ. რცხილაძე: — სამწუხაროდ, სააკაშვილმა და მისმა რეჟიმმა, თავიანთი ოკეანისგადმედი მფარველების ხელშეწყობით, ჩაიდინეს ის, რისიც ყველაზე მეტად მეშინოდა: დაიღვარა სისხლი რუსეთის და საქართველოს არმიებს შორის.

რუსეთი იძულებული იყო, მას უბიძგეს იქითკენ, რომ ელიარებიან აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის ე.წ. „დამოუკიდებლობა“. ეს დამოუკიდებლობა სრულიად ეფემერულია და არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს. მაგრამ რუსეთს სხვა გზა არ ჰქონდა იმისთვის, რომ შეენარჩუნებინა თავისი ყოფნა კავკასიონის ქედის სამხრეთით. სხვანაირად უკვე აღარ გამოდიოდა.

სააკაშვილის მთავარი „მიღწევა“ ის არის, რომ მან შეძლო გაეფუჭებინა ფუნდამენტური რუსულ-ქართული ურთიერთობები. ახლა, როგორც არ უნდა მეგობრობდნენ რუსეთი და საქართველო, ეს პრობლემა დარჩება და მოწამლავს ურთიერთობებს. რუსეთის ზოგიერთი წარმომადგენელი აცხადებს, რომ გავა დრო, შეიცვლე-

²⁰ ვიდეო და ტექსტური ვერსია (04/08/2013) „რაშა ტუდის“ ვებ-გვერდზე: <http://russian.rt.com/article/13464>

²¹ «Это будет отравлять отношения» – Грузинский политолог рассказал о том, по каким направлениям должны теперь развиваться отношения Москвы и Тбилиси – <http://vz.ru/politics/2012/10/4/601006.html>

ბა თაობები და ისინი შეეგუებიან ამ ტერიტორიების დამოუკიდებლობას. მაგრამ ეს არ მოხდება!

ამავე დროს, საჭიროა რაღაცით დავიწყოთ. დავარეგულიროთ, პირველ რიგში, ეკონომიკური ურთიერთობები, აღვადგინოთ ჩვენი ინტენსიური კულტურული და ეკონომიკური კავშირები, გავაცხოველოთ კავშირები ერთმორწმუნეებს შორის — ჩვენ ხომ ერთი მსოფლიო ეკლესიის შვილები ვართ. საჭიროა ბეჯითი ყოველდღიური მუშაობით დავკავდეთ და ეს პრობლემური საკითხები, როგორებიცაა აფხაზეთის და „სამხრეთ ოსეთის“ სტატუსი, დროებით გვერდზე გადავდოთ.

„ვზგლიადი“: — ეკონომიკის რომელი მიმართულებების მიხედვით შეიძლება თანამშრომლობის აღდგენა პირველ რიგში?

გ. რცხილაძე: — პირველ ყოვლისა, ეს ეხება სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას, ღვინოებს... მაგრამ არის სხვა ინტერესებიც. საეიზო რეჟიმის ლიბერალიზაცია აუცილებელია, რომ ბიზნესმენებს გაუადვილდეთ კონტაქტების დამყარება.

დასკვნა

წინამდებარე ანალიზის მიზანია, ნათელი მოჰფინოს საქართველოს უახლესი ისტორიის უმნიშვნელოვანეს მომენტს — 2008 წლის სამხედრო კონფლიქტს რუსეთის და საქართველოს შეიარაღებულ ძალებს შორის. თუ არ იქნა გააზრებული ამ ომის დაწყების რეალური მიზეზები, ქრონოლოგია და ის, თუ ვის აწყობდა მისი გაჩაღება, ჩვენ ვერ გამოვალთ შიდა თუ გარე ძალების მიერ შექმნილი მრუდე სარკეების ტყვეობიდან. ამის გარეშე კი შეუძლებელია საქართველოს განვითარების პერსპექტივებზე სწორი მსჯელობა.

შევეცადეთ გვეჩვენებინა, რომ:

ა) 2008 წლის აგვისტოს კონფლიქტი დაიწყო მიხეილ სააკაშვილმა, აშშ-ს იმდროინდელი ადმინისტრაციის წაქეზებით თუ არა, წაყრუებით მაინც.

ბ) რუსეთი ობიექტურად არ იყო დაინტერესებული სეპარატისტული რესპუბლიკების *de iure* აღიარებით, მაგრამ შექმნილ სიტუაციაში მას სხვა გამოსავალი არ დაუტოვა საქართველოს ხელისუფლებამ.

გ) რუსეთი დღესაც არ არის დაინტერესებული საქართველოს

დაშლით და დანაწევრებით. პირიქით, არსებობს იმის შესაძლებლობა, რომ რუსეთი მომავალში საქართველოში მცხოვრები ხალხების მშვიდობიანი თანაცხოვრების ხელშემწყობი და გარანტი გახდეს.

დ) ტყუილია სააკაშვილის და ნაცმოძრაობის პროპაგანდისტთა მტკიცება, რომ რუსეთი საქართველოს დაუძინებელი და ბუნებრივი მტერია. ორ ქვეყანას შორის შექმნილი რთული სიტუაცია სააკაშვილის რეჟიმის და ცალმხრივად პროდასავლური საგარეო პოლიტიკური კურსის ბრალია.

უკვე საქართველოს მოსახლეობასა და მის მიერ არჩეულ ხელისუფლებაზე იქნება დამოკიდებული, თუ რამდენად გაააცნობიერებენ ისინი არსებულ რეალობას და, შესაბამისად, აირჩევენ იმ გზას, რაც წარსულის შეცდომების გამოსწორების საშუალებას მოგვცემს. მხოლოდ ამ გზით იქნება შესაძლებელი ერის მტანჯველი ტკივილების მკურნალობა და საქართველოს სხეულზე არსებული იარების მოშუშება.

ევრაზიის ინსტიტუტი, 2013 წლის აგვისტო.